

złożyły się różnorodne materiały, m.in. czasopisma, druki ulotne, wycinki prasowe, nekrologi – często niedostępne w kraju. Zachowały się także spisane nagrania, notatki z rozmów i korespondencja ze słuchaczami. Ponadto niezwykle cennymi materiałami są np.: pamiętki z czasów II wojny światowej (okupacja i powstanie warszawskie) oraz zabytkowy sprzęt – magneto-fon i komputer na którym pracował Kwiatkowski.

Michał Serdyński (Poznań)

Wystawa w Archiwum Państwowym w Poznaniu *Wielka Wojna*

28 czerwca 2014 r. mija sto lat od zamachu w Sarajewie, w którym zginął następca tronu austriackiego arcyksiążę Franciszek Ferdynand Habsburg wraz z małżonką Zofią Chotek księżną Hohenberg. Zamach ten stał się pretekstem wybuchu I wojny światowej nazywanej przez jej uczestników Wielką Wojną. Wojny, która zmieniła radykalnie oblicze świata.

Dla Polaków wybuch wojny to początek „najdłuższego powstania, które doprowadziło do odzyskania niepodległości”.

W zasobie Archiwum Państwowego w Poznaniu przechowywanych jest mnóstwo archiwaliów, powstałych w wyniku działalności instytucji, urzędów oraz osób prywatnych w latach 1914-1918. Autorzy wystawy dokonali selekcji, tak aby na ograniczonej przestrzeni zilustrować przebieg działań wojennych i życia codziennego w tym okresie.

Wystawę otwierają obwieszenia o wybuchu wojny oraz regulujące życie w stanie wojny na terenie Wielkopolski. W celu przypomnienia kolejności wydarzeń wystawiono *Kalendarium wojenne*, pochodzące ze spuścizny regionalisty i historyka niemieckiego Adama Bekera. Podczas przedstawiania działań wojennych nie mogło zabraknąć map, starano się wybrać je tak, aby reprezentowane były wszystkie teatry wojny: front zachodni, rejon Bukowiny, bitwa pod Tannenbergiem, front włoski. (Przygotowywana jest osobna internetowa wystawa kartograficzna obejmująca wszystkie mapy związane z I wojną światową przechowywane w Archiwum Państwowym w Poznaniu).

Kolejne eksponaty przedstawiają trudy życia wojennego, wśród nich można zobaczyć prośbę o wyreklamowanie męża z wojska, plakat pożyczki wojennej, kartki żywnościowe, pieniądze zastępcze, listę obywateli Królestwa Polskiego przebywających (internowanych?) na terenie powiatu Środa, listy inwalidów wojennych.

Interesującym materiałem jest laurka wykonana przez Polaków – rosyjskich jeńców wojennych z obozu w Zgorzelicach, zawierająca podziękowania za pomoc i opiekę.

Ciekawostkę stanowi również „Jeniec”, tygodnik polskiego obozu jenieckiego w Celle z 1916 r.

Część ekspozycji poświęcono tragicznym skutkom wojny. Wystawione w niej zostały m.in.: karta meldunkowa zmobilizowanego w grudniu 1914 r. Floriana Manczaka, który zmarł w szpitalu wojskowym w 1918 r., lista poległych parafian ewangelickiego kościoła św. Krzyża w Poznaniu, potwierdzenie przyjęcia zawiadomienia o śmierci syna.

Na wystawie umieszczono także odpis rozkazu armii rosyjskiej nadający Order św. Jerzego za odwagę żołnierzowi rosyjskiemu Porfiremu Panasjukowi.

Ciekawym eksponatem jest list Henryka Sienkiewicza z 1916 r. do Zarządu Rady Narodowej w Poznaniu, zawierający podziękowania za połączenie obchodów jego urodzin z pomocą dla bezdomnych ofiar wojny.

Uzupełnieniem wystawy są interesujące fotografie: z frontu w Besarabii, z frontu Toboły-Brody oraz ze szpitali wojennych.

Georg von Hantelmann, as lotnictwa niemieckiego, urodzony w Rokietnicy koło Poznania, i Lothar von Arnould de Perier, niemiecki as wojny podwodnej, urodzony w Poznaniu, są bohaterami kolaży umieszczonych w ostatniej części wystawy, uzupełnionej zdjęciami znanych dowódców z okresu wojny: Ferdynanda Focha, Ericha Ludendorfa, Johna Pershinga, Douglasa Haiga, Aleksego Brusilowa, Karola I Habsburga, Józefa Dowbór Muśnickiego i Józefa Piłsudskiego.

Wystawę zamykają pamiątki z archiwów rodzinnych pracowników Archiwum Państwowego w Poznaniu. Są to: fotografie i pocztówki z frontu zachodniego, łuska naboju, pamiątkowy pierścień. Postanowiliśmy w ten sposób uczcić naszych przodków, którzy byli nieznanymi, cichymi bohaterami, a także ofiarami Wielkiej Wojny.

Wystawę prezentowana jest w holu Archiwum Państwowego w Poznaniu, można ją zwiedzać od 28 czerwca do 31 grudnia 2014 r. w godzinach pracy Archiwum.

Elżbieta Rogal (Poznań)

Nowy rozdział w historii Muzeum Ziemi Wschowskiej

Muzeum Ziemi Wschowskiej powiększyło się o nową przestrzeń ekspozycyjną, w której od początku 2014 r. prezentowane są stałe wystawy. Wschowskie muzeum ma ponad czterdziestoletnią tradycję. Zostało utworzone 1 kwietnia 1968 r. z przekształcenia Izby Pamiątek, założonej 31 stycznia 1965 r. przez prezesa Wschowskiego Towarzystwa Kulturalnego Onufrego Kubickiego